

Брюксел, 8.2.2016 г.
COM(2016) 48 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА
относно системите за фиксиране на говеда, при които се прилага обръщане или
неестествена позиция на тялото на животното

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно системите за фиксиране на говеда, при които се прилага обръщане или неестествена позиция на тялото на животното

1. КОНТЕКСТ

В член 27, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1099/2009 на Съвета относно защитата на животните по време на умъртвяване¹ се предвижда, че *не по-късно от 8 декември 2012 г. Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад относно системите за фиксиране на говеда, при които се прилага обръщане или неестествена позиция на тялото на животното. Този доклад се основава на резултатите от научно изследване, в което тези системи се сравняват със системи, които поддържат говедата в изправено положение, и в него се отчита хуманното отношение към животните, както и социално-икономическите последици, включително въпросът дали са приемливи за религиозните общности и от гледна точка на безопасността на операторите. Ако е целесъобразно, този доклад се придружава от законодателни предложения за изменение на настоящия регламент относно системите за фиксиране на говеда, при които се прилага обръщане или неестествена позиция на тялото на животното.*

За да може да изготви настоящия доклад, Комисията възложи проучване (наречено впоследствие „проучването BoRest“²).

Поради спецификата и сложността на проучването (по-специално събирането на научно-технически данни в кланиците), подготовката и осъществяването му отнеха много повече време от очакваното, което доведе до забавяне при приемането на настоящия доклад.

¹ ОВ L 303, 18.12.2009 г., стр. 1.

² Restraining systems for bovine animals slaughtered without stunning/ Welfare and socio-economic implications – BOREST (Системи за фиксиране на говеда, заклани без зашеметяване — социално-икономически аспекти и отражение върху хуманно отношение към животните (BOREST), изготвено от Institut de l'Élevage (като координатор). юни 2015 г. (http://ec.europa.eu/food/animals/welfare/practice/slaughter/index_en.htm).

2. СИСТЕМИ ЗА ФИКСИРАНЕ НА ГОВЕДА, ЗАКЛАНИ БЕЗ ЗАШЕМЕТЯВАНЕ

2.1. Същност на проблема

Говедата³ в кланиците се фиксират в изправено положение в предназначен за целта бокс, преди да бъдат зашеметени, обикновено чрез използване на устройство с проникващ прихванат болт.

В член 4, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 1099/2009 се предвижда, че изискванията относно зашеметяването, посочени в член 4, параграф 1 и в приложение I към същия регламент, не се прилагат при клане на животни посредством специфични методи при религиозни обреди, при условие че клането се извършва в кланица. При тези условия законодателството на ЕС по изключение позволява методи за клане без зашеметяване, например обезкръвяване на животни без предварително зашеметяване, които се използват за ритуално клане при еврейските и мюсюлманските обреди. За тази цел са проектирани специални системи за фиксиране, при които говедата се обръщат с главата надолу или на една страна (въртящи се боксове), за да се улеснят колачите при клането. Тези системи за фиксиране могат да бъдат използвани само ако животните се колят без предварително зашеметяване⁴.

В доклад от 2004 г. относно свързаните с хуманното отношение към животните аспекти на методите на зашеметяване и умъртвяване учени от Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ) подкрепиха фиксирането на животните в изправено положение при клане без зашеметяване⁵. Това становище се основава на публикация от 1990 г., в която се прави сравнение между два вида боксове (вертикални и въртящи се).

В процеса на приемане на Регламент (ЕО) № 1099/2009 обаче се появиха твърдения, че въртящите се боксове, използвани в Европа в момента, са значително по-различни от модела, описан в публикацията от 1990 г. Освен това някои религиозни общности изразиха опасения, че изправеното положение може да е несъвместимо с техните религиозни обреди.

2.2. Ситуацията като цяло

През 2012 г. общо 25 млн. говеда са били заклани в ЕС⁶, от които около 2,1 млн.⁷ (8,5 %) без зашеметяване, като почти всички от тях (97 %) са били заклани в шест държави членки⁸.

³ В контекста на настоящия доклад думата „животни“ се отнася само за говеда (възрастни говеда и телета).

⁴ Член 15, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1099/2009.

⁵ http://www.efsa.europa.eu/EFSA/efsa_locale-1178620753812_1178620775454.htm, вж. стр. 25.

⁶ За повече информация: вж. по-специално раздел 4 от проучването BoRest.

Над 1,6 милиона от тези 2,1 млн. животни са заклани във въртящо се съоръжение (78 % от животните, заклани без зашеметяване), докато останалата част (22 %) са заклани в съоръжения, които поддържат говедата в изправено положение.

През 2012 г. въртящите се съоръжения не са били въведени в употреба в Латвия, Португалия, Румъния, Словакия и Обединеното кралство. Изправеното положение е било задължително в Обединеното кралство⁹.

Делът на закланите животни в изправено положение и във въртящи се боксове варира значително между държавите членки — от 100 % в изправено положение (в Обединеното кралство, поради изискванията на законодателството) до 90 % във въртящи се боксове (във Франция), с множество междинни стойности.

Налице е голямо разнообразие на практики при използването на въртящи се боксове. В повечето кланици (80 %) се използва обръната на 180° позиция (с главата надолу), а в останалите животното се завърта частично на 90° (на една страна).

2.3. Въртящи се съоръжения

Съществуват много видове на използваното оборудване (при проучването BoRest са идентифицирани 32 модела) и множество производители. Тримата основни производители си поделят 50 % от пазара, а доставките за останалата половина са от местни дружества.

Според проучването BoRest повече от 90 % от френските кланици, независимо от своя размер, са оборудвани с модерни въртящи се съоръжения. Тези устройства се използват и в други държави като Нидерландия, Испания и Белгия (заедно с Франция тези на държави членки се падат 85 % от животните, заклани без зашеметяване).

Въз основа на тези данни в проучването BoRest се изчислява, че повече от 85 % от животните се колят в модерни въртящи се съоръжения. Тази констатация е в съответствие с факта, че 67 % от кланиците са оборудвани със съоръжения, които са на по-малко от 10 години, а по-малко от 15 % от кланиците работят с оборудване, закупено преди 1990 г.

⁷ Точната цифра е 2 147 300 говеда, по данни от проучване, проведено през 2012 г. от компетентните органи.

⁸ Белгия, Франция, Италия, Нидерландия, Испания и Обединеното кралство.

⁹ Изправеното положение е било задължително и в Естония, където обаче по време на проучването не е извършвано клане без зашеметяване.

3. СЪОБРАЖЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С ХУМАННОТО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ

3.1. Преглед на литературата

В доклад на ЕОБХ от 2004 г. учените се позовават на проведено през 1990 г. проучване, сравняващо вид бокс, в който животните са фиксирани в изправено положение (тип „Cincinnati“ или „ASPCA“), и бокс, в който животните се обръщат по гръб или настрани (тип „Weinberg“). От това проучване става ясно, че изправеното положение е по-добро от гледна точка на хуманното отношение към животните.

От въвеждането на боксовете тип „Weinberg“ насам са направени значителни промени в първоначалната конструкция на въртящите се системи за фиксиране.

Обръщането на говедата поражда редица опасения във връзка с хуманното отношение към животните: животното е поставено в необичайна поза, която оказва натиск върху коремната кухина и предизвиква стрес поради обръщането, особено ако животното бъде задържано дълго време в тази позиция.

От друга страна, фиксирането в изправено положение за клане без зашеметяване създава трудности за колача при клането (от горе надолу) и би могло влоши условията на труд.

3.2. Данни, събрани в рамките на проучването BoRest

За целите на проучването BoRest аспектите на хуманното отношение към животните бяха проучени при 1113 говеда, принадлежащи към различни категории животни, и при използване на различни съоръжения и практики за фиксиране, като данните бяха събрани в 18 кланици в шест държави членки¹⁰ в периода юли—декември 2013 г. Бяха наблюдавани няколко параметъра за хуманно отношение към животните, свързани с продължителността на фиксиране, процедурите при клането и обезкръвяването, както и загубата на съзнание.

За повечето от променливите диапазонът на средните стойности, получени за трите позиции (обърната, странична и изправена) беше сходен. Резултатите показаха известни различия, но повечето от тях може да бъдат свързани с някои особености в конструкцията на съоръжението, качеството на ограничителите за глава и уменията на операторите.

Поради значителните различия в устройството на кланиците (разположението на коридора и на зоните за задържане и обезкръвяване, проектирането на съоръжението за фиксиране и др.) и в наблюдаваните по време на проучването

¹⁰ Белгия, Франция, Италия, Нидерландия, Испания и Обединеното кралство. На тези шест държави членки се падат 97 % от говедата, заклани без зашеметяване по време на проучването.

умения и способности на колачите, не беше възможно да се отчетат и анализират всички фактори.

По тази причина проучването не достигна до окончателни заключения за съществени разлики между двете системи за фиксиране по отношение на постигнатите резултати в хуманното отношение към животните.

4. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ И ОБЩЕСТВЕНИ АСПЕКТИ

Според проучването VoRest системите за фиксиране в изправено положение са по-евтини във всички икономически аспекти от въртящите се: общо инвестиции, поддръжка и срок на експлоатация.

Годишните разходи за съоръжение за фиксиране в изправено положение се изчисляват на около 4300 евро (включително амортизационните отчисления при инвестиция от 50 000 евро, поддръжката и разходите за лихви), а за въртящо се съоръжението за фиксиране — на 12 600 евро (включително амортизационните отчисления при инвестиция от 100 000 евро, поддръжката и разходите за лихви).

Следва да се припомни обаче, че разходите за зоната за фиксиране са само малка част (по-малко от 10 %) от общите разходи за клане.

Скоростта на кланичната линия е един от най-важните фактори при разходите за клане. В тази връзка проучването стига до заключението, че няма разлика в скоростта на линията при системата за фиксиране в изправено положение и при системата с въртящи се съоръжения. И в двата случая средно около 28 до 30 възрастни животни биват заклани на час.

Директорите на кланици заявиха, че наред с разходите, също толкова важна роля за избора на система за фиксиране играят съображенията във връзка с безопасните условия на труд, хуманното отношение към животните и религиозната приемливост.

В контекста на проучването VoRest бяха положени усилия да се събере информация от широк кръг представители на религиозни общности¹¹.

Във всички случаи представителите на еврейските общности са изразили предпочитание към обрънатата позиция.

Представителите на мюсюлманските общности често са изразили предпочитание към използването на въртящи се съоръжения, но са счели за приемливо и изправеното положение, ако е правилно адаптирано и ако персоналът, работещ със системата, е опитен.

¹¹ Вж. по-конкретно таблица 40 на стр. 126 и стр. 249 от проучването.

По мнение и на двете общности, независимо от положението на говедата, ограничителите за глава представляват повод за притеснение във връзка с хуманното отношение към животните и ефективността по отношение на кървенето и на използваните практики.

Относно условията на труд не бе възможно да бъде направено сравнение между двете системи за фиксиране поради ограничения брой отговори от персонал, работещ със системи за фиксиране в изправено положение. Основните рискове по отношение на безопасността на труда са свързани с възможните неочаквани движения на животните, след като бъдат освободени от съоръжението за фиксиране и по време на повдигането.

5. ТЪРГОВИЯ

Няма официална информация за търговията с месо „халал“ или „кашер“.

По данни на Евростат за периода 2009—2013 г. износът на говеждо месо от ЕС към мюсюлманските средиземноморски държави и Израел е бил на много ниско ниво (под 15 000 тона еквивалент на кланично тегло) в сравнение с общия износ за трети държави (до 400 000 тона годишно). Освен това този износ значително варира през различните години. Износът на ЕС за Близкия изток е нараснал значително през последните години, но все още е на ниско равнище.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Системата за фиксиране на говеда, заклани без зашеметяване, се избира от операторите на кланици в отговор на религиозните изисквания на съответните общности. Освен това операторите желаят система, която позволява животните бързо да бъдат приведени в безсъзнание, гарантира безопасността на труда и е икономически жизнеспособна.

В ЕС се използват две основни системи за фиксиране:

- а) система за фиксиране в изправено положение, при която животните се обезкървяват в изправено положение (използва се и за зашеметяване на животните с устройство с прихванат болт);
- б) въртяща се система, при която животни се обезкървяват, след като бъдат завъртени в обърнато или странично положение (разрешава се само за клане без зашеметяване).

И двете системи имат своите предимства и недостатъци. В миналото системата за фиксиране в изправено положение беше смятана за по-целесъобразна от гледна точка на хуманното отношение към животните, тъй като животното не

се поставя в неестествена позиция. Данните, събрани по отношение на няколко хиляди животни в ЕС, показват, че от гледна точка на хуманното отношение към животните няма окончателни заключения, че едната система е по-добра от другата. Предвид разнообразните ситуации в кланиците постигнатите резултати по отношение на хуманното отношение към животните зависят в по-голяма степен от начина, по който съоръженията са конструирани и използвани, а не толкова от позицията на животните (изправена или обърната).

Същото се отнася и за безопасността на операторите и капацитета на кланичната линия.

Инвестиционните и оперативните разходи при въртящите се системи за фиксиране са значително по-високи, отколкото при тези в изправено положение. Първите обаче се използват широко в ЕС (при 80 % от говедата, заклани без зашеметяване).

По-голямата част от въртящите се системи за фиксиране, използвани в ЕС, са конструирани през последните години.

Информацията относно най-добрите практики и обучението за правилно използване на такива системи за фиксиране допринасят за подобряването на хуманното отношение към животните, независимо от използваната система. В проучването BoRest се прави преглед на тези въпроси.